

MÉHES KÁROLY

Kilátás a Horthy-toronyból

Mindenki úgy hívta, Horthy-torony, egy megfeketedett betonból való bástyaszerű építmény, a Nádor-városi víztorony. A Szamuely-park közepén állt. En úgy tudom, a háború előtt itt régi, földszintes proletárházak álltak, de majdnem mindet lebombázták, amikor a gyártelepeket megszórták a Liberátorok, úgyhogy szó sem lehetett az újjáépítésükről, inkább eldózerolták a terepet, és ebből lett a Szamuely-park, a mi időnkben már szép nagyra nőtt platán- és vadgesztenyefákkal, ráadásul közlekedési táblákkal, mert egyben KRESZ-parkként is szolgált, ahol őrsi foglalkozások alkalmával Vasvári Pityu bá', a gyakorlati foglalkozás felkent tanára a biciklis közlekedés szabályaira oktatta a vihogó ifjúságot.

Ki tudja, mi okból, egy ház mégis maradt a víztorony tövében, de már régóta nem lakhatták, hiszen ablakát-ajtóját kitörték, a tetőről is jócskán hiányoztak a cserepek, és az udvar nem volt egyéb, mint egy óriási szemétdomb. De mivel a bokrok sűrűn körbenőtték a vacak kis házikót, odabent mindig sötét volt, ezért csak boszorkányházként volt ismeretes.

Két hőstett számított ezen a vidéken: bemenni és körülnézni a boszorkányházban, esetleg még ki is hozni bentről valami kincset (például egy csorba és rozsdás kést, bármilyen hétköznapi, de mégis csak boszorkányos üres üveget) és felmászni a vaslétrán a víztorony tetejére. Az, aki újként érkezett a környékre, mint én is, előbb vagy utóbb túl kellett essen ezeken a beavatásokon ahhoz, hogy emberszámba vegyék.

Nem volt könnyű dolgom. Pizskafa lábakkal, kopaszra nyírt fejjel úgy néztem ki néhány év kórházi táborozás után, mint egy *echte* lágerszökevény. Köszörülték is rajtam a nyelvüket eleget a vagányok, de érdekes módon, míg leginkább a saját korosztályom pizskált, a nagyok (akik kijárták már az általános sulit) bölcs uralkodóként védőszárnyaik alá vettek, már ahogy az udvari bohócot dédelgetik vérszomjas uralkodók, és ha már egyszer majompofájúnak tituláltak (ami szinte kedveskedésszámba ment), legalább az ő szórakoztatásukra vághattam a majompofákat, a jutalmam annyi volt, hogy ritkultak a fenébe billentések és a karkicsavarások, de persze meg sosem szűntek, amiben, őszintén szólva nem is reménykedtem.

Befogadásom útján fontos mérföldkőnek bizonyult a hittanóra. Prolikörnyék ide, öntudatos munkásnegyed oda, a 30-as években épült, és még mindig fene modernnek számító betonkocka Szent Imre-templomba (ezt bezzeg nem érte bomba, átkozódhattak a kommunisták) majdnem minden gazfickó ott

szorongott kedd és péntek délutánonként Tibor atya földi keresztútját kiteljesítendő. Azért ahhoz már Janinak kellett lenni, hogy valaki hittanon folytonos cirkuszt csináljon, és a fiatal urak szívesen átengedték nekem ezt a feladatot, ők meglegedtek a marokba röhögéssel, midőn hátrafordulgatva a szokásos módon vágtam az ilyen-olyan pofákat. De mennyire más egy ilyen grimasz egy megfaragott padon ücsörögve a parkban, mint a cirádás tölgyfa padban ülve az imitált boltívek alatt, Szent Imre jóságos színe előtt. Azt, hogy vajon szerencsétlen Tibor atya szerette-e a gyerekeket, vagy csupán szolgálata háládatlan feladatai közé sorolta a velünk való foglalkozást, pontosan nem tudom, mert én hamarosan kitüntetett helyzetbe kerültem. Az biztos, hogy a hittanórák hosszabbik részét a folyosó jótékony homályában töltöttem. Mit tudhatta ő, ki vagyok én? Fizetett provokátor tizenegy évesen, akit a gaz kommunisták küldtek a harcba, hogy a nádorvárosi hittanosok sorait bomlassza és tegye próbára egy nyomorult plébános lelkierését, hátha pofon vág, mondjuk, akkor aztán lehet elhurcolni, meghurcolni, beletaposni a földbe. Na persze, viccmesélés közben ki gondolhatott arra, amit nem is tudott, hogy az égi és földi hatalmak milyen praktikákat űznek. Uzsonna a magasságban... – ennyi elég volt ahhoz, hogy az ember pompásan megdögljön a röhögéstől, aztán jöhetett az örök folyosó.

Szóval hálát adhatok a hittan óráknak, sokat segítettek abban, hogy a fiúk lassan elfeledkezzenek nyavalyáimról, mert egy sokkal szenzációsabb evidencia fénylett fel előttük, nevezetesen, hogy tökhülye vagyok, már-már annyira, hogy irigyelni lehetett érte. Ez a hülyeség persze más hangsúlyokkal működött, például sokan egyenesen bátorságnak titulálták volna elvetemült cselekedeteimet, főleg azok után, hogy a boszorkányház titkainak felderítésében, majd a víztorony megmászása terén is különleges kvalitásokról tettem tanúbizonyosságot.

A boszorkányházba úgy zavartak be, mint valami medvebarlangba, vagy mint a szűzlányt a sárkányhoz. Nem tartom kizártnak, hogy az idétlen fiúbandában néhányan meg voltak győződve róla, soha többé nem látnak elevenen előjönni, vagy másodperceken belül eszelős sikoltást hallatva, könnyek között, cidrizó lábakkal vánszorgok elő, ezzel minden bimbózó respektumot a földbe döngölve.

A helyzet azonban ennél sokkal prózaibbnak bizonyult, miképp épp írom is. A boszorkányház mindössze három apró helyiségből állott, és az 1970-es évek közepén bizony már csúfos állapotban leledzett. A padló minden elképzelhető törött, repedt, horpadt, rozsdás kacattal volt beterítve, úgy kellett gázolni bennük. Az egyetlen szobában díszlett egy néhai vaságy maradéka, de matracok már rég nem tartoztak hozzá, és a sodrony is felettébb zilált szálakkal meredezett a koromtól sötétlő plafon felé.

Feltehető, hogy hajléktalanok (jézusom, ki mert volna ilyesmit állítani, hogy vannak ilyenek a létező szocializmus legrózsásabb éveiben, legfeljebb káemkás pernahajderekről lehetett szó, azonban az ő számuk is elenyésző ezrelékkel bírt a hivatalos statisztikákban) vették be ide magukat rendre, főzőcskézttek, iddogáltak, hánytak, kakáltak, aztán továbbálltak. Ennek megfelelően az illat sem volt elsőrangú, még csak a Krásznaja Mászkvához sem hasonlatos.

Én minden esetre alaposan körülnéztem, direkt húzva az időt, hadd egye meg a fene azokat odakint, akik pusztulásomat szomjazzák, majd meglátják a kis dögök, hogy innen is diadalmasan bújok elő, és ismét csak irigyelni fogják ezt az idétlen majmócat, akit bennem... izé, tiszteltek... A szerencse is segítségemre sietett, nem tagadhatom, mert egy valóságos ereklye akadt a kezembe, na piff, néha ilyen az élet. Mert bizony nem voltam rest, hogy egy karó segítségével megkotorjam az itt és ott is kupacokban gyülemlő szemetet. És mi fordult elő az egyik sarokból, tompa huppanással, fekete labdaként? Nem egyéb, mint egy háborús rohamsisak, igaz, teljesen átrozsdásodva, behorpadva, de akkor is náci rohamsisak volt, cseszed, ilyenben szaladgáltak a tévében a négy páncélos és a kutya elől a szemét fritzek. Azt hiszem, felesleges leírnom azt a győzelmi menetet, amivé a boszorkányházból való visszatérésem alakult. A sisakot természetesen egytől egyig mindenki felpróbálta, egy percre se gondolva arra, hogy ebbe már esetleg bele is szarhattak néhányszor az utóbbi harminc év során... Azt, hogy már vittem valamire, abból tudtam meg végérvényesen, hogy a hosszas gusztálás, ökörködés, nyerítések után a sisak visszakerült hozzám mint szerzett és jogos tulajdonom, és ha valakinek lehet valamije, az talán létezik is, majdnem úgy, mint a többiek, akik e létezést hajlandóak tényként kezelni.

Egyedül egy Zoli nevű, himlőhelyes arcú, nálam egyébként talán ha két évvel idősebb, de máris két fejjel magasabb, nagyon vékony, inas fiú nem akarta megelégedni kínzásomat. Konokul ragaszkodott az első napokban kialakult rituálékhoz, továbbra is el-elgáncsolt, fenékbe rúgott, botot akasztott a biciklim küllői közé, és tette kedveskedő megjegyzéseit. Észrevettem, a többiek se nagyon kedvelik, de még a nagyobbak se szóltak rá soha, hagyták, hogy magányos partizánként tovább robbantgasson, holott – hittem én – lassan véget ért a háború.

Zoli ötlete volt megint, hogy menjünk fel a Horthy-torony tetejére, aztán mindenki maradjon addig, amíg mer. Ez is afféle virtus-vetélkedő volt, hiszen a legelvetemültebbek is hazakotródtak egy idő után, mert tapasztalatból tudták, ha felbőszítik a háromműszakozó apukát, akkor nem sok szó kell hozzá és előkerül a vasalózsínór vagy éppen a kéznél lévő fapapucs, és akkor a normális ülés néhány napig nem nagyon jöhet szóba, tehát kevesen kísértették a sorsot.

A nyári vakáció egyik utolsó napja volt, máris sokkal korábban sötétedett, mint két hónappal azelőtt. Zoli rekedt hangon előadott útmutatása alapján hét óra tájt kezdhettük el a kapaszkodást a betonmonstrum vaslétráján. Én persze

legutolsóként, pedig valahol belül éreztem, hogy ez a mai túra nekem címzett felszólítás párbajra, ami elől természetesen nem térhettem ki.

A víztorony teteje a világ legkietlenebb üres placca. Durva beton, semmi egyéb, a szélén körbe kis hegyes lándzsák merednek a magasba, amiket érkezéskor és távozáskor is óvatosan kell átlépni. Azt kell mondjam, Tibor atyának tán még tetszett is volna a cselekedet, amit itt műveltünk. Ugyanis az történt, hogy néhány percnyi szokásos faszkalapkodás után csöndesedtek el a marcona gyerekek, mint egy óriási hálóteremben hal el szép lassan a végső kuncogás is, és egyszerre olyan természetesen lesz csönd, mintha jámbor lelkű trappista barátok gyűltek volna össze, hogy – néhány méterrel közelebb kapaszkodva az égbéli Istenhez –, együtt elmélkedjenek. Uzsonna a magasságban, akinél volt valami rágcsálnivalót azt elrágcsálta, aztán két kezére támaszkodva hátradőlt, vagy felfelé bámult a felhőkbe, vagy lefelé, a park fáinak zöldjébe.

Titokzatos várakozás kezdődött ezzel a csönddel, hiszen előbb-utóbb mindenki az otthonára gondolt, a lakásra, ahol eddigi életét leélte, ahol minden porszemet ismer, és ami most még nagyon messzinek tűnt, mert mindenkiben élt a szilárd elhatározás, hogy ő marad legtovább a víztorony tetején. Mindenki pontosan tudta, hogy anyja, apja, testvére, vagy akár a szomszéd mit csinál fél nyolckor, nyolc órakor, fél kilenckor, és hogy ebből a túlon túl is jól ismert, csöndes házi kavalkádból a nap egyre későbbi pillanatában épp mennyire hiányzik ő. Meditáció volt ez a javából, családról, szeretetről, várakozásról, alkonyatról, mindarról, amiről se tizenévesen, se később nem lehet nagyon okosan, *megfelelően* gondolkozni, csak hinni (vagy képzelni?, nem, mégis inkább hinni), hogy úgy van jól, ahogyan cselekszem, azzal együtt, hogy minden az én bűnöm, én bűnöm, én igen nagy bűnöm.

E bűn súlya az alkony minden percével súlyosabban nehezedett a szaporán verő fiúszívekre. És szép lassan elkezdődött kilenc után a hazaszállingózás. A félsötétben csak annyit lehetett látni, hogy egy alak ólmos, nem nagyon akaródzó mozdulatokkal megint feltápáskodik, és egy mukk nélkül átlépi a tuskéket, eltűnik a fekete mélységben. Nem mukkant senki, a távozóknak a szégyen és az otthoni következményektől való félelem bénította meg a nyelvét, a még tovább kitarók pedig jól tudták, hogy bár nagyobb hősök az elhullottaknál, de mégis ugyanez a sors vár rájuk, még keservesebb hazaúttal és még borzalmasabb büntetéssel.

Direkt úgy ültem, hogy Zoli háta mögött legyek, és én tarthassam szemmel őt, ne ő engem. Zoli görbén ült, felhúzott térdeit átkarolta, odahajtotta az állát. Figyeltem, órák hosszat meg se moccant, csak mintha a fülét mozgatta volna. Tudtam, erre képesek egyesek, kicsit irigyeltem is, mert nekem a fülmozgatás nem adatott meg.

Háromnegyed hold volt, egyre jobban világított a sötétben. Természetesen ketten maradtunk odafent Zolival. Mikor rajtunk kívül az utolsó ember is tá-

vozott (nem tudom akarattal vagy véletlenül történt-e, de ahogy elment mellett, mintha megbotlott volna, és a vállamon támaszkodott meg, ami akár azt jelenthette: csak így tovább, kitartás), Zoli, anélkül, hogy felém nézett volna, egyszerűen kinyújtózkodott, és hanyatt feküdt a rücskös betonon, a kezét a tarkója alá tette. Megértettem, hogy hosszú csatára kell számítanom.

Akárhogyan is igyekeztem, az ezüstsárga hold képében lassan már én is anyám és apám arcát véltem felfedezni, mintha félig elfordultak volna tőlem, a haszontalan gyerektől, aki képes ilyen szenvedést okozni nekik. Láttam anyámat a konyhában ülve, hirtelen öregasszonyként, az iskolafolyosón lóg egy ilyen festmény-reprodukció egy almát hámozó öregasszonyról. Egyszerre, ahogy ők rettegtek az elvesztésemtől, az én szívembe is belenyilalt, hogy anyám és apám megöregszik majd, meghal, nem lesznek többé, és mennyire fogom sajnálni a gazemberségem miatt nem velük töltött perceket, az én igen nagy bűnömet. És az ő elvesztésük felett érzett szívszorogásomra még ráugrott a gondolat, hogy mi lesz akkor, ha közben ellopták a bokorba lökött kempingbiciklimet?

Erre úgy pattantam fel, mint akibe erővel belécsíptek. Zoliból csak annyit láttam, hogy továbbra is hanyatt fekszik, a szeme csukva. Alszik? Ja, így könnyű, álmodni, és nem gondolni arra, mi történik a valóságban!

Arséne Lupin nem tud olyan halkán távozni a tett színhelyéről, mint ahogyan én hagytam el a Horthy-torony tetejét, és ereszkedtem le a Szamuely-park bokrai közé. Csak amikor már lent álltam remegő lábbal, éreztem valami éles fájdalmat. A jobb lábamon, a belső bokám fölött folyt a vér, amit bizonyára az egyik peremtüskével sértettem meg. Nem is tudtam tekerni hazafelé a biciklin, csak toltam, lassan, rángatva ide-oda a kormányt, mintha be lennék rúgva.

Sok mindent mondhatnék még erről az estéről, amit most nem teszek. Viszont Zoliról végre az én számomra is kiderült, mért tudott nyerni, mért nyer mindig a víztorony tetején. Hát nem tudod?, kérdezte Sanyi, akinek letörött az egyik metszőfogának a fele. Az apja leszúrta az anyját, úgyhogy most börtönben van. A Zolit az öregapja fogadta be, hogy ne kelljen intézetbe mennie, de a vén hülye mindenek a bőrgyár sporttelepén, ott van estig, aztán meg elmegy a Szomjas Tüzerbe. Minek menjen haza?

Igaz, Sanyi még azt is hozzátette, hogy tök jó neki, mármint a Zolinak. Erre automatikusan azt feleltem, ja, tényleg tök jó, majd nyeregbe pattantunk a csengőfocihoz. Alig tettünk néhány kört, mikor a fák közül előlépett Zoli. Úgy bámultam rá, mint valami kísértetre. Túl sokáig is, mert egyenesen nekirohantam a járdaszegélynek, és már borultam, repültem is.

Pontosan Zoli strandpapucsos lábai elé, a barnult szélű vadgesztenyelevelekkel telehullott porba.